

www.ketab.ir

نمادهای هویت شهر تهران

Contemporary Identical Indices of Greater City of Tehran

به کوشش: محمدجواد مهدوی نژاد

با همکاری: الهه ایمانی

کمیل قیدرلو

سرشناسه: مهدوی نژاد، محمدجواد، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور: نمادهای هویتی شهر تهران / مولف محمدجواد مهدوی نژاد، الهه ایمانی، کمیل قیدرلو؛ [برای] سازمان زیباسازی شهر تهران.

مشخصات نشر: تهران: هنر معماری قرن، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۴۱۶ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول.

شابک: ۳۰۰۰۰ ریال: ۸-۴۹-۷۰۴۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۴۰۰-۴۱۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: معماری — ایران — تاریخ

موضوع: معماری — تاریخ

موضوع: شهرسازی — ایران — تهران

موضوع: ریت گروهی

شناسه افزوده: ایمانی، الهه، ۱۳۶۳ -

شناسه افزوده: ربو، کمال، ۱۳۵۹ -

شناسه افزوده: سازمان: زیباسازی شهر تهران

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ / ۶۴۸ / NA۱۴۸۷

رده بندی دیویی: ۱۰۲ / ۱۵۵ / ۷۲۰

شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۱۱۰۰

عنوان کتاب: نمادهای هویتی شهر تهران

ویراستار: محسن حکیم معانی

نمونه خوان: سمیرا امیری

صفحه آرای: بابک نوبهاری

تاریخ نشر: نوبت اول، بهار ۱۳۹۴

ناشر: هنر معماری قرن

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۸-۴۹-۷۰۴۸-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

حق چاپ و نشر این کتاب متعلق به سازمان زیباسازی شهر تهران بوده و هرگونه کپی یا نقل مطالب بدون اجازه پیگرد قانونی دارد.

.....	۹	سخن آغازین
.....	۱۱	پیشگفتار
.....	۱۵	۱- فصل اول مبانی کلی موضوع
.....	۱۷	۱-۱- مبانی نظری و تعاریف
.....	۶۹	۲-۱- ارتباط شهر و هویت
.....	۹۱	۳-۱- عناصر هویت بخش تهران
.....	۱۰۶	۴-۱- شهر تهران و نشانه‌های ذهنی آن
.....	۱۱۳	۲- فصل دوم: نشانه‌های طبیعی تهران
.....	۱۱۵	۱-۲- مقدمه
.....	۱۱۶	۲-۲- مولفه‌های طبیعی تهران
.....	۱۵۳	۳-۲- رتبه‌بندی نشانه‌های طبیعی تهران
.....	۱۵۷	۳- فصل سوم: نشانه‌های انسانی تهران
.....	۱۵۹	۱-۳- مقدمه
.....	۱۵۹	۲-۳- مشخصات اجتماعی و مردم‌شناختی
.....	۱۶۸	۳-۳- آداب و رسوم فرهنگی
.....	۱۹۲	۴-۳- تحولات و رخداد‌های سیاسی
.....	۱۹۴	۴-۳- هنرها و صنایع دستی
.....	۱۹۵	۵-۳- نام‌گذاری کوچه و خیابان‌ها
.....	۲۰۰	۶-۳- رتبه‌بندی نشانه‌های انسانی تهران

۲۰۵.....	۴- فصل چهارم: نشانه‌های مصنوع تهران
۲۰۷.....	۴-۱- مقدمه
۲۰۷.....	۴-۲- مولفه‌های عمومی
۲۵۱.....	۴-۳- مولفه‌های دینی و مذهبی
۲۷۳.....	۴-۴- مولفه‌های تاریخی
۲۸۷.....	۴-۵- میراث فرهنگی و تاریخی
۳۰۳.....	۴-۶- مولفه‌های فرهنگی تفریحی
۳۱۵.....	۴-۷- مولفه‌های آموزشی و پژوهشی
۳۴۳.....	۴-۸- مولفه‌های خدماتی و رفاهی
۳۴۹.....	۴-۹- ادوات حمل و نقل در تهران
۳۶۶.....	۴-۱۰- مولفه‌های سازه‌ای
۳۷۹.....	۴-۱۱- رتبه‌بندی نشانه‌های مصنوع تهران
۳۸۹.....	فهرست تصاویر، جداول و نمودارها
۴۰۰.....	منابع و مآخذ

سخن آغازین

هویت از موضوعات بحث برانگیز معماری و شهرسازی معاصر ایران است. ضرورت دستیابی به شهری با هویت اسلامی ایرانی، موضوعی است که ضمن تاکید شدن در برنامه های سوم، چهارم و پنجم شهرداری تهران و برنامه های توسعه کشور؛ امروزه به یک خواست ملی نیز تبدیل شده است. اراده شهروندان تهرانی و شورای اسلامی شهر در ساخت و تشکیل شهری با هویت اسلامی ایرانی، تاثیرات قابل توجهی را نظام تصمیم سازی و تصمیم گیری در شهرداری و نظام مدیریت شهری تهران داشته است. فرهنگ، بدیده پیچیده ای است که از سه رکن اصلی مرتبط با یکدیگر؛ ارزش ها، هنجارها و چیزهای مادی شکل شده است. فرهنگ هر اجتماعی، از طریق مظاهر خود نظیر زبان، هنر و معماری نمود. بررسی و تحلیل در حوزه ی فرهنگ، به بررسی دوباره ی مظاهر فرهنگی مربوط می شود. بستر این تبادل فرهنگی «شهر» است.

شهر تهران از گذشته فرهنگ ارزشمندی برخوردار است. آنچه که به عنوان معماری سنتی نامیده می شود، در اصل همان نمودی از فرهنگ است که در کالبد معماری و شهرسازی نمایان می گردد. همگونی و یکپارچگی فضاهای معماری در سرتاسر شهر از تاریخ معماری ایران، با میزان تأثیر پذیری معماری از هنجارها، ارزش ها و محصولات مادی آن دوره نسبت مستقیم دارد. این تأثیرپذیری در شرایط حاضر نیز همچنان ادامه دارد. شهر به عنوان ظرف زیست محیطی، نشان دهنده فرهنگ هر جامعه است که در تعاملی تنگاتنگ با ویژگی های ساختاری، تاریخی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آن جامعه قرار دارد. تغییر نگرش های فرهنگی و اجتماعی در جوامع، بیشترین تأثیر را بر فرهنگ معماری و شهرسازی دارد.

برای دست یابی به این مهم، ابتدا باید سیر تحول معنایی و از گانه آن دقیق شود. لذا این کتاب، ضمن بررسی تغییر مفهوم هویت در دوران معاصر، با روش توصیفی تحلیلی، به استفاده از تدابیر تحلیلی مقایسه ای، به بازتدوین جایگاه این مفهوم در متون تخصصی معماری، شهرسازی و مدیریت شهری؛ طی دوره های پیشامدرن، مدرن و فرامدرن پرداخته شد. از این رو ابتدا نظریات اندیشه ای تأثیرگذار جهان معماری در رابطه با هویت بررسی می شود. سپس نحوه تجلی این اندیشه ها در ساحت های گوناگون شهر تهران، مورد تحلیل قرار می گیرد. در انتها بر مبنای چارچوب نظری، معنای هویت در ساخت معماری، طی دوره ها تدقیق می شود. بر اساس مدل پیشنهادی این کتاب میتوان نمادهایی را شناسایی کرد که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، مفاهیم ارزشمند و هویت فرهنگی اجتماعی تهران در دل آنها مستتر شده است. به کارگیری این نمادها در نظام طراحی، برنامه ریزی و مدیریت شهری؛ نکته ای کلیدی در دست یابی به شهری با هویت اسلامی ایرانی خواهد بود.

معرفی سازمان زیباسازی به عنوان برترین سازمان زیر مجموعه شهرداری تهران در حوزه پژوهش، نشان دهنده عزم و اراده جدی این سازمان در تصمیم سازی پژوهش‌محور و تصمیم‌گیری مبتنی بر نظرات کارشناسی است. بخشی از این فعالیت‌ها در قالب چاپ و انتشار کتب ارزشمند در حیطه معماری، شهرسازی و مدیریت شهری جلوه گر می‌شود. بر اساس سند چشم‌انداز بیست ساله شهرداری تهران؛ تهران ۱۴۰۴، جهان‌شهری است فرهنگی، دانش‌بنیان و معیار در دنیای اسلام. بدیهی است که برای تحقق این سند، بازتدوین نمادهای هویتی شهر تهران از اهمیت به‌سزایی برخوردار است.

انتشار کتاب «نمادهای هویتی شهر تهران» یکی از مجموعه فعالیت‌هایی است که در سازمان زیباسازی شهر تهران با هدف ارتقای هویت اسلامی ایرانی در سطح شهر تهران، و به عنوان بخشی از فعالیت‌های هدفمند شهرداری تهران در ارتقای هویت شهری صورت می‌پذیرد. در این بخش جا دارد از تلاش‌های محقق ارجمند جناب آقای دکتر محمدجواد مهدوی‌نژاد و همکاران عزیزشان صمیمانه تشکر قدردانی نمایم. امید است انتشار این کتاب و کتابهای مشابه بتواند، رسالت ذاتی شهرداری و سازمان زیباسازی شهر تهران در دست‌یابی به هویت اسلامی ایرانی و پیشرفته محقق ساخته، مورد تایید و استفاده پژوهشگران، اساتید و تهرانی‌ها و حرم قرار گیرد.

جمال کامیاب

مدیر عامل سازمان زیباسازی شهر تهران